

Program för verksamhet som bedrivs av privata utförare

Antagen av: Kommunfullmäktige den xx xxx 202x, § xxx

Giltighetstid: 2023-2026

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Kommunallagens krav på program.....	3
Definition av privat utförare	3
Omfattning	3
Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar	3
Mål och riktlinjer för privata utförare.....	4
Mål och riktlinjer för verksamheten	4
Mål och riktlinjer för upphandling	4
Uppföljning och kontroll	4
Uppföljningsansvar	4
Riktlinjer för nämndernas uppföljning	5
Riktlinjer för kommunstyrelsens uppföljning.....	5
Former för nämndernas uppföljning	5
Analys och bedömning av oplanerad avveckling	6
Allmänhetens insyn	6

Bakgrund

Kommunallagens krav på program

Kommuner får enligt kommunallagen överlämna skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare (3 kap. 12 § KL).

Kommunfullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses (5 kap. 3 § KL).

Definition av privat utförare

Med privat utförare avses enligt kommunallagen en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. En juridisk person är ett aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk eller ideell förening eller stiftelse. Även idéburna organisationer och kooperativa föreningar kan vara privata utförare. Däremot avses inte hel- eller delägda kommunala bolag eller kommunala stiftelser (10 kap. 7 § KL).

Omfattning

Programmet omfattar all verksamhet som kommunens nämnder har lämnat över till privata utförare. Verksamheten överlämnas genom avtal efter genomförande av en offentlig upphandling.

De aktuella lagbestämmelserna gäller då kommunen är att betrakta som huvudman för en angelägenhet. Kommunen är huvudman för en verksamhet både då verksamheten bedrivs av en upphandlad utförare och då verksamheten bedrivs av utförare i ett valfrihetssystem.

Fristående förskolor och skolor är inte privata utförare utan är sina egna huvudmän och omfattas inte av programmet.

Innehållet i detta program, i form av exempelvis uppföljningskrav och riktlinjer för allmänhetens insyn, påverkar endast förfrågningsunderlag och avtal i upphandlingar som ligger framåt i tiden.

Kommunstyrelsens och nämndernas ansvar

Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen och övriga nämnder var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt. Detta gäller även när skötseln av en kommunal angelägenhet har lämnats över till en privat utförare (6 kap. 6 § KL).

I kommunstyrelsens uppsiktsplikt ingår att övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv.

Mål och riktlinjer för privata utförare

Mål och riktlinjer för verksamheten

De mål och riktlinjer som styr privata utförare inom varje nämnds ansvarsområde är:

- de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller eller kan komma att gälla för verksamheten
- de mål som kommunfullmäktige fastställer genom budget och via styrdokument såsom politiska prioriteringar och hållbarhetsmål.
- de effektmål som respektive nämnd fastställt och följer upp för att säkerställa att verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med de politiska prioriteringarna
- de mål som styrelse och nämnd som via styrdokument fastställts inom områden utöver ramen för de politiska prioriteringarna, till exempel personalrelaterade mål.

Det är varje nämnds ansvar att säkerställa att all verksamhet bedrivs i enlighet med angivna mål och riktlinjer. Dessa mål och riktlinjer ska framgå i de förfrågningsunderlag som utgör underlag för upphandling samt i de avtal som tecknas med den privata utföraren.

Mål och riktlinjer för upphandling

Övergripande principer som alltid ska beaktas vid upphandling fastställs inom ramen för kommunens upphandlingsverksamhet. Utöver dessa krav ska det vid behov skrivas in en särskild klausul om meddelarfrihet i relevanta upphandlingsförfaranden.

Uppföljning och kontroll

Uppföljningsansvar

När skötseln av en kommunal angelägenhet har lämnats till en privat utförare ska kommunen, enligt kommunallagen, kontrollera och följa upp verksamheten (10 kap. 8 § KL).

Varje nämnd ansvarar för uppföljning och kontroll inom sitt ansvarsområde.

Uppföljningen har två övergripande syften:

- att kontrollera att verksamheten utförs i enlighet med förfrågningsunderlag, anbud och avtal
- att utgöra ett underlag i kommunens arbete för att utveckla och förbättra verksamheter och tjänster till medborgarna.

Varje nämnd ansvarar för att uppföljningen regleras i de avtal som tecknas med varje utförare. Detta innebär att förfrågningsunderlag och avtal ska innehålla krav på att utföraren medverkar vid uppföljning av verksamheten genom att exempelvis lämna statistik och verksamhetsmått till nämnden samt delta vid genomförande av brukarenkäter som nämnden bestämmer. Krav ska också finnas om att utföraren rapporterar nödvändiga uppgifter till nämnden, nationella register eller andra

myndigheter, samt om synpunktshantering (och kvalitetsavvikelser) där nämnden vid begäran ska få ta del av inkomna synpunkter från brukare.

Riktlinje för nämndernas uppföljning

Varje nämnd som använder privata utförare ska utifrån detta program utarbeta en riktlinje för när och på vilket sätt avtal och verksamhet ska följas upp.

Riktlinjen ska innehålla:

- en sammanfattande beskrivning av nämndernas uppföljningsansvar
- vad som ska följas upp, exempelvis nyckeltal och mål
- vilka former av uppföljning som ska användas
- vem som ansvarar för att genomföra uppföljningen
- tidsplan/årshjul
- former för återkoppling av resultat till nämnd, utförare och allmänhet
- förbättringsåtgärder.

Uppföljning av verksamheten ska genomföras på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt, och resultaten av genomförd uppföljning dokumenteras och redovisas till förvaltningsledning och ansvarig nämnd på det sätt som nämnderna har bestämt i sina riktlinjer.

Därutöver ska nämnden årligen göra en samlad uppföljning av den verksamhet som bedrivs av privata utförare inom nämndens ansvarsområde. Uppföljningen redovisas i en rapport i samband med årsanalys.

Riktlinje för kommunstyrelsens uppföljning

Kommunstyrelsen ska följa upp nämndernas arbete och kontroller genom en årlig sammanställning över privata utförare. Sammanställningen görs utifrån nämndernas årsrapporter och ska omfatta antal och omfattning av privata utförare. Vidare ska sammanställningen innehålla en sammanfattning av nämndernas uppföljning under året.

Former för nämndernas uppföljning

Uppföljning av privat utförd verksamhet kan ha olika utgångspunkter och uppföljningen behöver anpassas till den verksamhet som bedrivs. Detta innebär att nämnden måste ta ställning till vilken/vilka typer av uppföljning som ska användas, liksom frekvens och omfattning. I de fall där uppföljning och frekvens är reglerat i lag, styr detta vilka typer av uppföljning som är möjlig. Nedan framgår generella uppföljningsformer.

- *Regelbunden och riktad uppföljning inklusive avtalsuppföljning* syftar till att kontrollera att verksamheten arbetar utifrån avtal, lagar och regler.
- *Uppföljning av kommunens måldokument* syftar till att följa upp om verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med fastställda mål. Uppföljningen görs i enlighet med kommunens uppföljning i samband med delårsrapporter och årsanalys.
- *Brukaruppföljning/individuppföljning* syftar sammanfattningsvis till att följa upp brukarnas upplevelser av den verksamhet som bedrivs och/eller att kontrollera att en enskild som får någon insats från kommunen får rätt

stöd i överensstämmelse med eventuella beslut. Brukarundersökningar kan vara en del av brukaruppföljningen.

- *Oanmällda besök* syftar till att ge en översiktlig bild av förhållandena i en verksamhet.
- *Uppföljning av ekonomisk status* syftar till att identifiera utförare som riskerar att vara på ekonomiskt obestånd. Detta ger nämnden en möjlighet att ha beredskap för att hantera eventuella förändringar i verksamheten. Varje nämnd ska utifrån nämndens specifika verksamhet och en riskanalys ta ställning till behovet av kontroller av ekonomisk status under löpande avtalsperiod.

Analys och bedömning av oplanerad avveckling

Analys och bedömning av om det finns någon risk att privat utförd verksamhet oplanerat kan komma att avvecklas ska göras årligen som en del av årsrapporten. Om det finns risk för avveckling ska en plan tas fram och beslutas av berörd nämnd för att kunna hantera ett eventuellt oplanerat upphörande av bedriven verksamhet.

Allmänhetens insyn

Om kommunen sluter avtalar med en privat utförare ska kommunen, enligt kommunallagen, genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över (10 kap. 9 § KL).

Varje nämnd som sluter avtal med en privat utförare ska säkerställa att en klausul om allmänhetens insyn finns med i förfrågningsunderlag och avtal. Utföraren är skyldig att lämna information som möjliggör för allmänheten att få insyn i hur verksamheten utförs när kommunen begär det. Kommunens begäran ska i normalfallet vara skriftlig. Kommunen ska precisera vilken information som efterfrågas. Informationen ska, om inte annat avtalats, lämnas i skriftlig form. Informationen ska ha koppling till upphandlingen och den verksamhet som upphandlas och inte ställa högre krav än vad som är rimligt. Utföraren behöver inte lämna uppgifter om utlämnandet strider mot lag eller annan författning eller om uppgifterna kommer att omfattas av sekretess hos kommunen. Den information som lämnas till kommunen ska inte anses utgöra företagshemligheter enligt lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter.

Av kommunallagen framgår vidare att en kommun som lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till ett kommunalt bolag, ska se till att bolaget ger allmänheten insyn i den verksamhet som genom avtal lämnas över till privata utförare (10 kap. 3-4 §§ KL).